

Innsats for sjøørreten

Kunnskapen om ørret i sjø er dårligere enn for ørret i ferskvann. Men, det vi vet er at det må økt innsats til for å sikre en levedyktig bestand av sjøørret i Trøndelag

Sjøørret er ørret som vandrer til saltvann i deler av sin livssyklus. Der det er åpne vannveier til sjø får ørreten tilgang til bedre næringsgrunnlag ved å veksle mellom ferskvann og sjø. Sjøørret blir derfor i regelen større enn stasjonær ørret.

Det er flere forhold som truer sjøørretbestanden i regionen. Naturvernforbundet ønsker at lokale og regionale myndigheter setter i gang tiltak for å bedre vilkårene for sjøørret. Mange av tiltakene vil også ha god effekt for andre arter, da ørreten ofte er en nøkkelart, trives ørreten, trives også mange andre arter.

En kartlegging av tilstanden for sjøørret i Trondheimsfjorden viser at bare fire av 63 områder med «god» tilstand, 26 med «moderat» tilstand, 26 med «dårlig tilstand» og sju med «svært dårlig tilstand». De fire med god tilstand ligger alle i indre del av fjorden. Det er med andre ord på tide å gjøre tiltak. I både nasjonal og internasjonal sammenheng er Trondheimsfjorden viktig for vandring mellom sjø og ferskvann. Også langs kysten av Trøndelag er det vassdrag hvor ørreten vandrer.

Ønskede tiltak:

- **Stans i nedbygging av bekke- og elvedelta.** Mens laksen dominerer i de store elvene, er ørret mer dominerende i mindre og mellomstore bekker og elver. Det er derfor ikke bare de store delta-områdene som må tas vare på. De mindre er i denne sammenheng minst like viktige. Utløpet av Verdalselva og Hotrandeltaet i Levanger er to områder som står i umiddelbar fare for nedbygging.
- **Lukkede oppdrettsanlegg.** Lakselus står ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning for 47 % av den samlede negative påvirkningen på sjøørret de har undersøkt. Lakselus er en stor plage og utfordring for sjøørret. Industrielt lakseoppdrett som ikke klarer å stanse luseplagen, må derfor stanses.
- **Overvåking og utbedring av kulverter.** Mange bekker og elver går gjennom kulverter som blir hinder for ørret på veien tilbake til ferskvann. Ofte gir bunnen i kulvertene for stor vannhastighet. Nedenfor en kulvert graver bekken eller elva seg ned i grunnen, mens gulvet i kulverten ikke endres. Dermed oppstår det høydeforskjeller som kan bli hinder for sjøørret. Det er gjort tiltak i f. eks Gaula, men slik restaurering må gjennomføres for flere vassdrag.
- **Lokale forbud mot ørretfiske.** I sjøen og vassdrag hvor sjøørretbestanden er i dårlig eller svært dårlig tilstand ber vi om stans i fiske for å unngå at bestandene forsvinner.

Vi må ta vare på skogene våre!

Forbruket av natur må ned. Dette gjelder både nedbygging av natur og hvordan vi bruker naturressursene våre.

De siste 75 årene er det gjennomført omfattende flatehogst. I dag er bare 30 prosent av den produktive skogen i Norge naturskog som ikke har vært flatehogd. Ifølge Artsdatabankens rødliste lever 46 prosent av de trua artene i skog, og 84 prosent av disse er truet av moderne skogsdrift.

Vern

Ifølge Montreal-avtalen har vi forpliktet oss til å verne 30 prosent av naturen vår. For skog betyr det at vi må sikre at all den gjenværende naturskogen tas vare på som naturskog. Stortinget har bestemt at 10 prosent av skogen skal fredes mot alle inngrep. Resten må sikres gjennom en bærekraftig bruk av naturskog, som bevarer skogens naturlige økosystem. Bevaring av store sammenhengende områder som inkluderer randsoner mot andre naturtyper som fjell og myr er viktig for å bevare leveområder og økologiske korridorer.

Hogst av naturskog

Det hogges mye i Trøndelag, og en stor del av dette i naturskog. Derfor haster det å gjennomføre tiltak for å ta vare på naturskogene våre. I et opprop har 167 forskere, deriblant mange ledende skogforskere, bedt regjeringen registrere og kartfeste de siste naturskogene i løpet av 2025, slik at disse kan sikres for fremtiden. Som en følge av dette har Miljødirektoratet fått i oppdrag å etablere et offentlig tilgjengelig kart over naturskog i Norge i løpet av 2024.

Naturvernforbundet ser fram til å få etablert en oversikt over naturskog i Norge i løpet av 2024. Denne oversikten må følges opp med mere nøyaktige kartlegginger i felt, som både gir en bedre avgrensing av naturskogen og registrering av de mest verdifulle skogområdene. Når naturskogen er kartlagt er det helt vesentlig at den økte kunnskapen følges opp med forvaltningstiltak som kan sikre naturskogen på sikt. Den mest verdifulle skogen må fredes, og i den naturskogen som skal drives må det brukes hogstmetoder som tar vare på viktige strukturer og elementer for biologisk mangfold og økologiske prosesser. Bevaring av naturskogen vil også ha stor betydning for klimaet, ved at det store karbonlageret i jorda bevares på en helt annen måte enn ved flatehogst der det brytes raskt ned.

Hogst av umoden kulturskog

Mye av kulturskogen (tidligere flatehogd skog) er ikke hogstmoden ennå. I dag ser vi at slik skog hogges mens den ennå er i god vekst, til skade for både klima og naturmangfold. I denne skogen må det også gjennomføres mer skånsom hogst, med mindre flater og tilrettelegging for lukkede hogstformer.

Omlegging av skogbruket og redusert bruk av tømmer

En overgang til skånsom lukket hogst i naturskog og mer skånsom hogst av kulturskog, lar seg vanskelig kombinere med den økte satsingen på uttak av virke vi ser i dag. Naturvernforbundet mener imidlertid at det er nødvendig med en omlegging av både skogsdriften og bruken av tømmeret for å bevare skogen for fremtiden som en bærekraftig ressurs og for natur og klima. Bruken av trevirke må ned, spesielt på kort sikt. Bruken må legge vekt på produkter som varer lenge. Skogbruket har god erfaring med å tenke langsiktig. Lukket hogst kan på sikt føre til at vi kan ta ut like mye trevirke med bedre kvalitet. Ved å la kulturskogen bli eldre før den hogges vil også denne hogsten bli mer natur- og klimavennlig, og gi større produksjon på sikt. Vi må ta vare på skogene våre!

Stopp offensiven for nedbygging av natur.

Etter at Energikommisjonen la fram sin rapport i februar 2023 har kraftprodusentane i Norge sett i gang ein stor offensiv for å få politisk støtte for meir utbygging av fornybar energi.

Tittelen var *Meir av alt raskere*, og etter det har Fornybar Norge, NHO og LO blitt med på å skape eit bilete av at det om få år vil bli underskot av elektrisitet. I tillegg har regjeringa gjort endringar slik at fattige kommunar skal bli meir velvillig til å selje unna naturen. Kampanjen til LO og NHO er kalla Kraftløftet og saman med kraftselskap dreg dei rundt for overtyde lokale politikarar om at det blir mangel på kraft om få år.

Men, enten det skal bli underskot på kraft eller meir natur skal bli ofra, så er det eit politisk ansvar. Inn i spådomen om underskot blir det lagt alt som Statnett har lova kapasitet til i nettet. Her er politisk styring fråverande. Nå er forbruket til kryptoproduksjon i Namsskogan og Tydal ca 160 GWt. Blir planane for utbygging av datasenter gjennomført, kan det bli eit forbruk 3 TWt. Dette er 3 gonger meir enn Wacker smelteverk i Heim kommune og gjev særst få arbeidsplassar. I presentasjonen til Kraftløftet er 2/3 av prosjekta ny verksemd som ikkje har noko med Norge sine lovnadar om utfasing av fossil energi å gjere. Likevel blir alt kalla eit grønt skifte.

Nå må dei som har ansvar for å styre både i kommunar, fylke og stat forstå at vi ikkje kan vekse oss ut av natur- og klimakrisa. I 2023 hadde Norge eit overskot på 17,4 TWt og saman med energisparing og -effektivisering kan vi nå våre klimamål. Men det føreset at vi ikkje pyntar på oljeindustrien med elektrisitet frå land.

Når Naturvernforbundet i Trøndelag seier nei til meir tap av natur enten ved utbygging av vindkraft eller verna elvar er vi i samsvar med det store fleirtalet av folk i Norge. Den viktigaste utfordringa vår myndigheiter nå må finne svar på er:

Korleis skal vi få ned forbruket på ein sosialt rettferdig måte?